

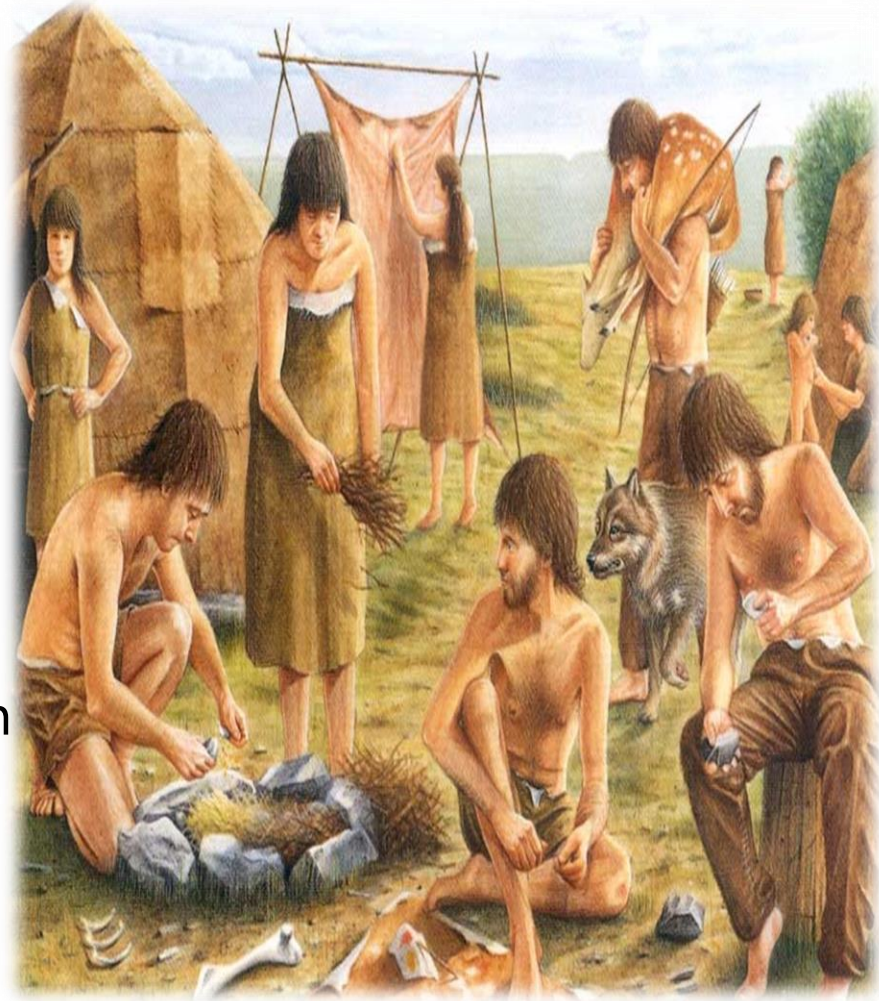
SOSYAL BİLGİLER 7

NEREYE YERLEŞELİM

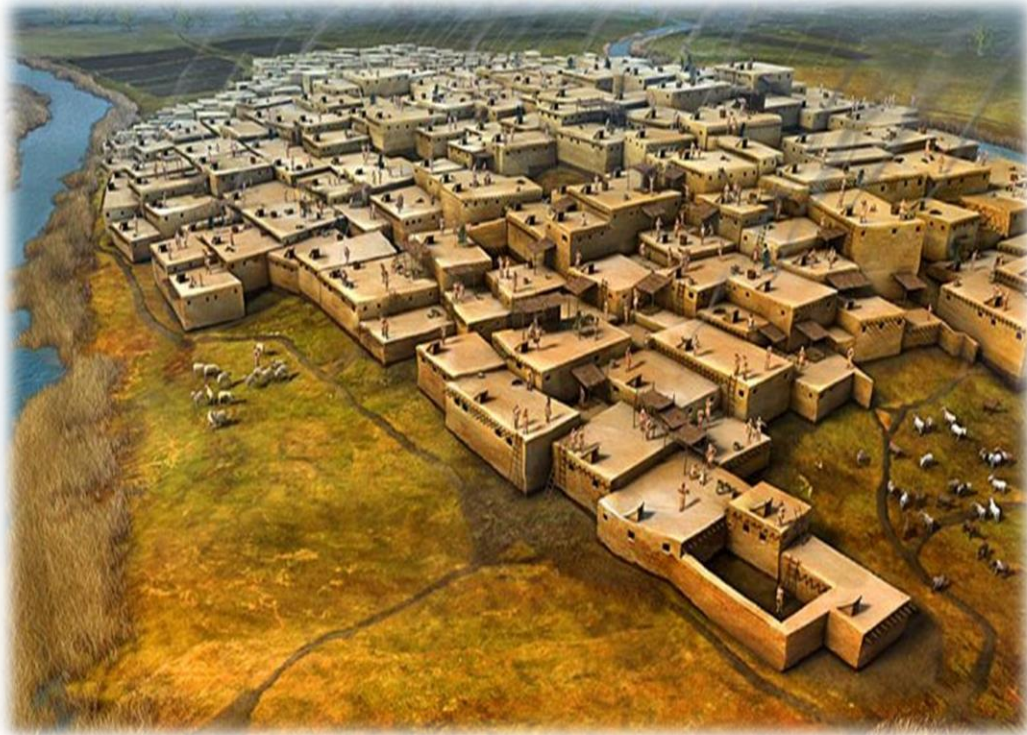
NEREYE YERLEŞELİM

- İlk insanlar uzun bir süre **konargöçer** yaşadıkları sonra, yiyecek ve su ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri ve kendilerini güvende hissedebilecekleri yerlere yerleşmişlerdir.
- Başlangıçta **mağaralarda** yaşayan insanlar **avcılık** için elverişli olan, korunaklı yerleri tercih etmişlerdir.
- Yerleşik yaşama geçmeye başlayan insanların yerleşim alanı seçimlerinde nelere dikkat ettiklerini yapılan **arkeolojik kazılardan** öğreniyoruz.

NEREYE YERLEŞELİM

- Ülkemizde Konya'nın Çumra ilçesinde bulunan **Çatalhöyük** 9.500 yıllık geçmişi olan ve yaklaşık 8.000 insanı barındırmış geniş bir kasabadır.
- **İlk yerleşme, ilk ev mimarisi ve ilk kutsal yapılara** ait özgün buluntuları ile insanlık tarihine ışık tutan bir merkezdir.

- Karasal iklimin hüküm sürdüğü bölgede 800 yıllık bir **köy yaşıntısı** vardır. İklim'e uygun tahıl ve bakliyat yetiştirilen Çatalhöyük, **avcı-toplayıcı** toplumdan **tarım toplumuna geçişin** yaşandığı yerleşim yerlerinden biridir.

NEREYE YERLEŞELİM

- Yerleşik hayata geçen insanlar, **hayvanları evcilleştirmiş ve hayvanlardan yararlanmaya** başlamışlardır.
- Tarım yapabilmek için **düz, verimli toprak ve su kaynakları** olan yerleri seçmişler, bölgedeki malzemelerden ev yapmışlardır.
- İnsanlar belirli yerlere yerleşmeye başladığı için **nüfus artmış, önce köyler sonrada şehirler oluşmaya başlamıştır.**
- **Güvenlik amacı ile evler birleşik yapılmaya başlanmış ve girişleri çatıdan yapılmış, şehirlerin etrafı surlarla çevrilmiştir.**

NEREYE YERLEŞELİM

- **Anadolu daha ilk çağlardan itibaren insanlar için tercih edilen bir yer olmuştur.**

Bunun nedenleri;

- ✓ **Su kaynaklarının bol olması**
- ✓ **İklim şartlarının elverişli olması**
- ✓ **Verimli topraklarının olması**
- ✓ **Düz arazilerin olması**
- ✓ **İki kıta arasında köprü durumunda olması**
- ✓ **Ticaret ve göç yolları üzerinde bulunmasıdır.**

NEREYE YERLEŞELİM

YERLEŞMEDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER

Geçmişte:

- İklim şartlarının uygunluğu
- Su kaynakları
- Verimli tarım alanları
- Madenler (yer altı kaynakları)
- Güvenlik (korunaklı alanlar)
- Ticaret ve göç yollarına yakın olma

Günümüzde:

- Sanayi bölgeleri
- Ulaşım olanakları
- Eğitim ve sağlık hizmetleri
- Ticaret, turizm ve iş olanakları
- Tarım, iklim ve yer şekilleri

NEREYE YERLEŞELİM

- İnsanların **yeni ekonomik faaliyet alanları** keşfetmesi sosyal ve ekonomik hayatı değiştirmiştir. Sanayileşme ile kentlere talep artmış ve yeni beşerî faktörler ortaya çıkmıştır.
- Örneğin **eğitim, altyapı, sağlık, turizm, ulaşım** gibi faktörler göz önünde bulundurulmaya başlanmıştır. Yerleşmek için geçmişte etkili olan doğal ve beşerî faktörler geçerliliğini korurken listeye yenileri eklenmiştir.

NEREYE YERLEŞELİM

- Geçmişten günümüze insanların yerleşim yeri tercihlerinde **ortak özellikler** olduğunu görüyoruz. Bu ortak özellikleri **doğal ve beşerî faktörler** olarak ikiye ayırabiliriz.

Doğal faktörler:

- **Yeryüzü şekilleri, iklim, su kaynakları, yer altı kaynakları, bitki örtüsü, savunma imkânları** gibi insan eli değmeden var olmuş unsurlardır.

Beşerî faktörler:

- **Ekonomik faaliyetler, ticaret, sanayi, madencilik, hayvancılık ve tarım** gibi insan müdahalesi sonucu oluşan unsurlardır.

NEREYE YERLEŞELİM

YERLEŞME VE NÜFUSUN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

Türkiye'de nüfusun farklı dağılışında etkili olan faktörler şunlardır:

İklim özellikleri: Ülkemizde nüfusun yoğun olduğu yerlerin, genelde kıyı bölgeler olmasında ılıman iklimin büyük etkisi vardır. Kurak ve kışları aşırı soğuk geçen yerlerde nüfus fazla yoğun değildir.

NEREYE YERLEŞELİM

YERLEŞME VE NÜFUSUN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

Yer şekilleri: Ülkemizde **yüksek ve engebeli yerlerde** nüfus azdır. Doğu Anadolu Bölgesi, Taşeli platosu, Menteşe yöresi gibi yerler bunlara örnek verilebilir.

Bitki örtüsü: **Gür ormanların bulunduğu alanlarda** insanların yerleşmesi ve çeşitli faaliyetlerde bulunması zordur. Karadeniz Bölgesinin doğusu ve batısında nüfusun seyrek olmasında ormanların geniş yer kaplamasının etkisi vardır.

NEREYE YERLEŞELİM

YERLEŞME VE NÜFUSUN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

Toprak özellikleri: Verimli toprakların bulunduğu alanlar (Çukurova, Gediz, B. Menderes) nüfusça kalabalık iken, Tuz Gölü çevresi gibi yerlerde verimsiz topraklar bulunduğundan nüfus çok azdır.

Su kaynakları: Su kaynağının olduğu yerler insanlar için her zaman gözde olmuştur. (akarsu kenarları gibi)

Yeraltı kaynakları: Yeraltı kaynakları açısından zengin olan yerler insanların yerleşmek için tercih ettikleri alanlarındandır.

NEREYE YERLEŞELİM

YERLEŞME VE NÜFUSUN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN BEŐERİ FAKTÖRLER

Sanayileőme: Bütün Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de, sanayileőmenin arttığı yerlerde nüfus yoğunluğu artmıştır, **İstanbul, İzmit, Adapazarı, Bursa, Adana ve İzmir** buna örnektir.

Tarım: Tarımın geliőtiđi yerler yoğun nüfusludur. **Çukurova, Gediz, Bafra ve Çarőamba** ovaları çevresi gibi

Madencilik: Madenlerin veya enerji kaynaklarının iőletilmesinde yoğun nüfusa ihtiyaç olduğundan, bu alanlarda da nüfus fazladır. **Zonguldak, Soma, Elbistan** buna örnektir.

NEREYE YERLEŞELİM

YERLEŞME VE NÜFUSUN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN BEŐERİ FAKTÖRLER

Turizm: Ülkemizde, **Ege ve Akdeniz kıyılarındaki** merkezlerde turizmden dolayı nüfus yoğunlaşmıştır.

Ulaşım: Ulaşım yolları kavşağında bulunan illerimizin nüfusu artmıştır. **Eskişehir, Ankara, Kayseri, İstanbul** gibi illerin gelişmesinde, ulaşım yolları üzerinde bulunmaları da etkili olmuştur. **İzmir, İstanbul, Mersin** gibi ithalat ve ihracat yapılan limanlar da nüfusu arttırmıştır.

Sosyal Kültürel Etkenler: **Eğitim ve sağıık** hizmetlerinin geliştiğı yerler doğal olarak nüfusu arttırır.

NOT:

- Yeraltı kaynakları, bazı kitaplarda doğal faktörler arasında, bazı kitaplarda beşerî faktörler arasında gösterilmektedir.
- Burada dikkat etmemiz gereken ekonomik faaliyet olarak mı doğal kaynak olarak mı gösterildiğidir.
- **Ekonomik faaliyet** (madencilik) olarak verilmişse **beşerî faktör,**
- **Doğal kaynak** (yeraltı kaynakları) olarak gösterilmişse **doğal faktör** olarak sayılır.

(Z.D.)

Bir sonraki dersimiz Türkiye Nüfusunun Özellikleri

